

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. III. De loco, quo natus est Christus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

† *Cur Christus non Davidis aut Salomonis evo- luti voluerit, cum regnum Iuda etiamnum floretet, rationem reddidit Blasius Viegas in Apoc. c. 12. comment. 3. scilicet. 22. n. 8. mihi p. 630. * Marc. c. 7. vers. 37.*

sent ergo sapientissime Christus post legem naturæ, post legem litteræ, legem tulit gratiæ, eamque ultimam, post quam alia non speranda. Lex autem ista gratiæ senescentem iam mundum quasi denudò iuvenescere iussit & revirescere in novos fructus. Addi potest, quòd hic Christi adventus fuerit quasi medius inter principium mundi & finem, ut ita utri- que laboranti partem facilius subveniretur. † Sapientissimus Deus bene omnia fecit. *

CAPVT III.

De loco, quo natus est Christus.

DIXIMVS de tempore Nascantis Christi, ordo nunc poscit, ut de loco Sertatoris nati dicamus. Ita peregrinus, & ordinem naturæ, ducem sequimur.

§. I.

De itinere Beatissima Virginis Mariæ & Ioseph in Bethlehem instituto.

Ioseph & Maria e regni Davidis stirpe fuerunt.

ITER hoc B. Lucas commemorans, Ascendit autem & Ioseph, inquit, à Galileà de civitate Nazareth, in Iudæam in civitatem David, quæ vocatur Bethlehem, eò quòd esset de domo & familia David. Non solum Ioseph, sed & Maria Domini Iesv mater è regni Davidis familia fuit. Ita conjuges ambo sanguine divites, re tenuissimi.

Hoc autem iter è Bethlehem in Nazareth minimum quatuor dierum erat, quod facile constat & exploratum habetur ex descriptione geographica Terræ sanctæ, nam illud Bethlehemi oppidum à Nazareth ultra triginta leucas distabat.

Leuca plerumque milliare unius horæ.

Maria Virgo perpetua, etsi uterum ferens, jamque partui vicina, hoc tamen iter non animo aut alio iumento vehens, ut vulgus putat, sed pedibus conficiebat, quod Maldonatus censet probabile. Nam quæ nullum partus locum reperire, quæ agnum suæ lustrationi emergere non potuit, vectaria, quod credibile, aut sarcinaria iumenta non habuit. Deinde, Bernardo aliisque testibus, uti sine dolore peperit, ita sine molestia uterum gestavit. Fulgentius, Nulla, inquit, fieri grævo potuit concipienti, nulla tristitia parturienti: cum esset gravida, salubri levitate plaudebat; lumen enim, quod intra se habebat, pondus habere non poterat.

B. Maria sine molestia uterum gestavit. Fulgentius Sermone de Laudibus Deiparæ.

Verosimile etiam est, Mariam neque locum, neque diem divini partus ignorasse; quare tantò libentius atque alacrius in viam se dedisse, quantò suum partum cereret propinquiorem.

Hoc iter facientia pro- fus eruditione describit Pe- rrus Morales l. 5. in c. 1. Matthæi tract. 1. mihi pag. 838. Luc. c. 2. v. 6.

Non minus probabile videtur, Mariam Virginem beatissimam non eodem profus die, aut eadem nocte, quâ in eam civitatem pervenerit, partum edidisse, ut vulgaris est opinio, sed per aliquot dies Bethlehemi egisse, & stabulum, priusquam pareret, submissione summa & patientia habitasse: quandoquidem beatus Lucas his verbis utitur: Cum essent ibi, impleti sunt dies ut pareret.

§. II.

De Virtutibus Mariæ & Ioseph in hoc itinere spectandis

Obedientia & Patientia virtutes illustrissimæ sunt. Nam ecce Regina siderum, fortunarum inops, in tantâ rerum difficultate, tempore profus incommodò, non sine vicini partus periculo tam promptè paret idololatricæ Imperatoris edicto, quod absque dubio nec puerperas, neque puerperio tam vicinas ad faciendum iter obstringebat. Virgo tamen nihilominus integerimè simul & promptissimè ultrò obtemperat. Verè servavit illud Apostoli: Subjecti igitur estote omni huma-

1. Pet. c. 2. v. 13. & 14.

PRIMÆ quæ oculos ad se flectunt, Obedientia & Patientia virtutes illustrissimæ sunt. Nam ecce Regina siderum, fortunarum inops, in tantâ rerum difficultate, tempore profus incommodò, non sine vicini partus periculo tam promptè paret idololatricæ Imperatoris edicto, quod absque dubio nec puerperas, neque puerperio tam vicinas ad faciendum iter obstringebat. Virgo tamen nihilominus integerimè simul & promptissimè ultrò obtemperat. Verè servavit illud Apostoli: Subjecti igitur estote omni huma-

ne creatura propter Deum, sive Regi quasi præcellenti, sive dominis tanquam ab eo missis.

Exactissima hæc Obedientiâ non inferior fuit admiranda Patientiâ. Cùm pauperes iter intendunt, pæne omnia desunt, vestes, viaticum, iumenta, curus, hospitia. Peregrini malè nunnati, largissimam habent materiam exercendæ patientiæ. Pauperum itinera pæne omnium incommodorum sunt compendia. Vide geminos hocce, peregritos viatores sanctissimos, quantam patientiæ simul & obedientiæ segetem melluerint hac viâ. Facultates eorum nullæ, paupertas arcta, inclementior aura, difficilis via, iter longum, tempus asperum, omnia incommodis plena. Senferunt utique se seridè esse pauperes & peregrinos, quibus negatum etiam est hospitium.

Hic cogitatio intendenda in actiones, quas pauperes hi peregrini hac viâ susceperunt, & colloquia quæ instituerunt, modò cum Deo, modò de Deo; jam de futurâ professione, jam de aliis rebus ad vitam pertinentibus, de quibus familiariter & suaviter colloqui. Ex his omnibus sacræ eruditionis aliquid, pia mens hauriat. O nobilem obedientiæ ac patientiæ mixturam! Tulliana præceptio est: *Quantò superiores sumus, tantò nos humilissimos geramus.* Virgo parens, & Iosephus conjux, dignitate summi erant, Augustus Dignitatem Cæsari exactissimè parebant, omni morâ & excusatione sepositâ. Quo quidem sanguine regium animùmque generosum insigniter probarunt. Alti animi est, nec arduum quidem & difficultate plenum, obsequium detrectare. Ita hi conjuges stirpis regiæ, tam prisca legi quàm Romano Cæsari ad amulim obtemperarunt. Magna quidem paupertas, inquit Ioannes Pontifex, sed integritas majus bonum est, sed obedientiam maximum si suffodiatur illæsa: Nam prima rebus, secunda carni, tertia verò menti dominatur & animo. Idcirco Christus Dominus prima & præcipua exempla suæ vitæ constituit in virtute obedientiæ. Ex quo, ait Franciscus Suarezius, aliqui probabiliter opinantur, quòd sicut Christus Dominus habuit moriendi præceptum, ita etiam ad id stabilandum emisit votum, non necessitate, ut stabiliret animum, sed ut seipsum obedientiæ perfectissimæ statueret exemplum. Atqui obediens nemo erit sine patientiâ, nemo patiens sine obedientiâ. Intuere Christum; Christi parentes aspice, & hæc virtutum discite mixturam.

Nil integri est, ubi nulla obedientia est; summum Deo sacrificium, obedientia.

§. III.

De loco primo in quo natus est Christus, seu, de civitate Bethlehem.

PRIMUS locus qui contemplandus hic occurrit, est Bethlehem parva civitas, quam Isai Davidis pater habitavit, in quâ David natus, educatus, & in regem unctus. Ab illo itaque qui eam familiam primus diademate ac sceptro nobilitavit, Bethlehem civitas David nominata, quam Davidis ex Salomone nepos Roboam, novis domibus & muris instauravit. In hac autem Augustæ descriptione in eam quisque civitatem sese contulit, non quæ tribus suæ metropolis, nec in eam in quâ natus, aut in quâ possessiones habuit, sed in eam, quæ caput suæ familiæ fuit. Quia ergo Dominus è stirpe David nasci voluit, in patriâ etiam David sua cunabula quaesivit, ut locus ipse natalium originem demonstraret. Parvâ autem & humilem civitatem elegit, qui manufacturam & humilitatem venerat dociturus. Ita, ut S. Leo loquitur, Qui servi suscepit formam Bethlehem prælegit Nativitatem Hierusalem passioni. Nimium Nativitatis suæ gloriam celavit in parvâ, Mortis suæ ignominiam divulgavit in magnâ civitate.

est hanc viam, Nicolaus Christoph. Radzivil. ep. 2. sui Hodeporis, mihi p. 11.

Michæa. f. 1. vers. 3. Bethleem. Michæa. f. 1. vers. 3. Bethleem. Michæa. f. 1. vers. 3. Bethleem.

Domus panis. Greg. 10. in Evangelio. Domus panis. Greg. 10. in Evangelio. Domus panis. Greg. 10. in Evangelio.

Omnes regni civitates. Omnes regni civitates. Omnes regni civitates. Omnes regni civitates. Omnes regni civitates.

Et supra. Et supra. Et supra. Et supra. Et supra.

De oppido Bethlechem vaticinatus Michæas, Et tu, inquit, Bethlechem Ephrata, parvus es in millibus Iuda: ex te mihi egredietur, qui sit dominator in Israël. & egressus ejus ab initio, à diebus æternitatis. Parva erat Bethlechem civium numero, & mitorum ambitu, Messie verò in cunabulis maxima omnium civitatum, & ferè metropolis orbis, quod Nazianzenus asserit, imò totius mundi horreum, quod selectissimi frumenti abundantia à fame defendit omnia mundi regna. Olim, quod Geneleos historia testatur, in orbe universo fames prevailuit, nam in toto orbe panis deerat. Evo nascentis Christi lumina religionis verè penuria erat, crescebat quotidie fames in omni terrà. At ubi Bethlechemiticum istud horreum est apertum, panis abundabat in omni terrà. Hic est pinguis ille panis, qui delicias præbet regibus. Hic est panis ille divinus, qui descendit de celo.

Bethlechem, si vocis etymon spectemus, idem est quod frugifera, seu domus panis. Rectè hoc quidem, quia ibi natus est Servator, qui suos reficit æternà panis abundantia. Hinc Gregorius Pontificus sanctus, Locus ergo, inquit, in quo Dominus nascitur, domus panis antè vocabatur, quia futurum profectò erat, ut ille ibi per materiam carnis appareret, qui electorum mentes internà satietate reficeret. Hieronymus in epitaphio Paulæ, Salve, inquit, Bethlechem domus panis, in qua natus est ille panis, qui de celo descendit. Quibus accedens Beda, Quotidie, ait, Christus in Nazareth concipitur, flore scilicet verbi suscepto, & in Bethlechem iis nascitur, qui se domos æterni Patris efficiunt. De Homeri solo natali septem nobiles Græciæ urbes certarunt, singulæ hunc sibi civem arrogare conatæ. Quam igitur gloriosa Bethlechem, quæ orbi dedit Messiam, qui mortales miseros venit scripturus cives cæli. Hanc urbem longè celebriorem reddidit Christus suis Natalibus, quam suam Stagiram Aristoteles, Cato Tusculum, suos Arpinates Tullius,

O sola magnarum urbium Major Bethlem, cui contigit Ducem salutis calicis Incorporatum gignere.

Bethlechem omnes regias civitates, metropoles omnes, omnia orbis impèria, nobilitate vincit ac sanctimonia. a Bernardus grandè affectu hanc urbem attollens, O Bethlechem parva, inquit, sed magnificata à Domino, magnificavit te, qui factus est in te, parvus ex magno. Latere Bethlechem, & per omnes vicus tuos festivum hodie Alleluia canetur. Quæ tibi civitas, si audiat, non invidet pretiosissimum illud stabulum, & illius presepii gloriam? In universis si liquidem terrà jam celebre est nomen tuum, & beatam redicunt omnes generationes. Vbi que gloriosa dicuntur de te civitates Dei: ubique psallitur, quia homo natus est in eà, & ipse fundavit eam Altissimus. Vbi que, inquam, predicatur, ubique clamatur, quia IESVS Christus Dei Filius nascitur in Bethlechem Iuda. Et infra: Bethlechem quippe domus panis, Iuda sonat confessionem. Tu ergo si divini verbi pabulo replas animam tuam, fideliterque etsi non dignè, certè quantà potes devotione suscipias panem illum, qui de celo descendit, & dat vitam mundo, Dominicum videlicet corpus IESV, ut veterem utrem corporis tui, nova illa resurrectionis caro reficiat & sustineat, quantum novum quod intus est vinum, & hoc solidatur glutino, valeat continere: si denique ex fide vivas, & nequaquam gemere oporteat, quia oblitus sis comedere panem tuum: Bethlechem factus es, dignus planè susceptione Domini, si tamen confessio non dejerit: sit proinde Iudæa sanctificatio tua: confessionem & decorem induere, quam maxime stolam in ministris suis Christus accepit. Ergo Bethlechem Christi patria. Cum Hugone Victorino paragraphen istam claudimus: Delicatus est, cui patria civitatum dulcis est: fortis autem, cui jam omne solum patria est: perfectus autem, cui mundus exilium est.

S. IV. De loco altero, in quo natus est Christus, seu de stabulo.

Beati Lucæ verba sunt: Non erat eis locus in diversorio. Videte, obsecro, quam crebro ita ac reditu hi duo sancti conjuges obierint civitatem, nec tamen inspiam locum aut humanas latebras sibi repererint pro tam vicino partu.

Mille domos adiere, locum requiemque petentes; Mille domos clausere sera, tamen una recepit, Parva quidem stipulis, & cannâ recta palustris.

Nullum sanè dubium est, quin eò tempore Bethlehemum, ex eadem familiâ David plurimi confluerint describendi, qui tamen aut in suis ædibus, aut in commodis diversoriis quieti manserint. Sola Domini paupertas relegata est ad bestias. Nec erat è cognatis viris feminisve vir ullus aut ulla femina, quæ prægnantis & pauperculæ Virginis miseratione tangeretur. In propria venit (Rex cæli) & sui eum non receperunt. Loco eget, ait Beda, ut natus plurimas in celo mansiones habeamus. Dei Filius Patri obedientissimus in novissimo loco recubuit. Propter quod consummatis omnibus, à Patre audit, Ascende superius.

Quod si Maria & Ioseph, advenæ sanctissimi à mortuis hospitium petissent, cada verè putem, certatim è tumulis prorepissent, ut locum Domino suo cederent. Torpent vivi, & nec quid se movent. Mancipis infimus de loco prospectum est, opportuna habitatio iis non deest, solus omnium Dominus excluditur. Ergo ad pecudes abire, & ab illis tuguriolum vilemque lectulum emendicare debuit.

Sed quid adeò mirum, non fuisse ei locum in diversorio? Non capit Deum regio nostra, neque in hoc infero mundo aptus est ei locus, in quo diversetur. Iste in excessis habitabit. Hæc dicit Dominus, ait Isaias, Calum sedes mea, terra autem scabellum pedum meorum. Quæ est ista domus, quam edificabit mihi? & quis est iste locus quietis meæ?

Sed inspiciamus ipsius domicilii hujus venustam faciem, & pretiosam aulæorum ac peristromatum supellestem. Stabulum hoc Latini Patres, speculancam Greci plerumque nominant. Fuit in suburbiiis Bethlechemi extra muros specus in rupe aut topò excisa. Quam Hieronymus parvum terræ foramen vocat. Erat id publicum & commune receptaculum, quò peregrini pauperes, vel vicini pastores confugere consueverant. Hic Christus purissimi & divini partus mysterium celare, hic primò aggressus omnem mundi pompam & gloriam calcare instituit, hic mollem ad se aditum pastoribus & Magis dedit, hic, ut Petrus Chrysologus ait, in viâ nasci voluit, ab omnibus invenienda. Quod & beatus Gregorius considerationi nostræ subiiciens, Non in parentum domo, inquit, sed in viâ nascitur, ut profectò ostenderet, quia per humanitatem suam quam assumpsit, quasi in alieno nascebatur. Ergo extra urbem nascitur Christus, & moritur. c Augustinus de hac viâ pulcherrimâ philosophatus, Christus, inquit, veritas & vita est, assumendo hominem factus via est. Ambula per hominem, & per venies ad Deum. Per ipsum vadis, ad ipsum vadis. Noli quærere, quâ ad ipsum de verbi, Dò pervenias præter ipsum. Si enim viâ esse noluisse, semper errarem. Factus ergo via est, quâ venias. Non tibi dico, quærere viam. Ipsa via ad te venit. Surge & ambula. Ambula moribus non pedibus. Multi enim ambulant bene pedibus, & malè moribus. Aliquândo enim ipsi bene ambulantes præter viam currunt. Bene currunt, sed in viâ non currunt. Quantò plus currunt, plus errant, quia à viâ recedunt. Melius est in viâ claudicare, quam præter viam fortiter ambulare.

Hoc ipsum Augustinus docens uberius, Homines, ait, ad viam veniunt, nunquid via venit ad ipsos? Via nostra venit ad homines: invēnit errantes, vocavit ad se extrã

Luc. c. 2. vers. 7.

In urbe Bethlechem Ioseph & Maria non invenerunt locum in quo se reciperent. Ovid. in Metamorph. l. 8 fab. Philemonis & Baucidis, v. 170.

Idem c. 1. vers. 11.

Luc. c. 14. vers. 10.

Isa. c. 33. vers. 16. Idem c. 66. vers. 1.

Maldonatus & Toletus in urbe asserunt fuisse hanc speculam publico diversorio conjunctam. a Christus in stabulo divini partus mysterium celare, & omnem mundi pompam calcare instituit. b Greg. hom. 8. in Evang. c Aug. tom. 10. serm. 55. mini c. 4. m. 180.

Idem tom. 8. in psal. 39. post med. v. 144.

Iern. c. 14. *ambulantes. In me, inquit, ambulate, & non errabitis. Ego sum Via, Veritas, & Vita. Ne dicas, ubi est via Dei? ad quam regionem ibo? quem montem ascendam: quos campos inquiram? Viam Dei inquiris? Salutare Dei, est via Dei, & ubi hic, hac est. Puer est, qui in Bethlehem natus est. Via nobis factus est Christus, & desperamus nos perventuros? Via ista finiri non potest, præcidere non potest, corrumpi non potest, nec pluvia, nec diluuiis, nec à latronibus obliterari. Ambula securus in Christo, ambula: ne offendas, ne cadas, ne retrò respicias, ne in viâ remaneas, ne à viâ recedas. Ista omnia præcave tantum, & pervenisti.*

Scriba piger affolet joculari: O si mihi calamus sit, qui ipse scribat! Defes tabellarius optat: ò si viam inveniam, quæ ipsa veniat ad me! En ignavi homines!

repertus est talis calamus scriba, velociter scribens. Reperta est talis, & Via & Vita, quæ ultro accurret ad vos. Ite tantum pigerrimi mortales, ite, via vobis obvia est; calamus ille in manu vestra est; Verbum æternum, Dei Filius, vera Via ad cælum se vobis in viâ subternit.

Porrò de Christi Nati domicilio, de specu illâ, seu stabulo verè hinc affirmari potest, quod Iacob dixit: Verè Dominus est in loco isto. Non est hic aliud, nisi domus Dei & porta cæli. Verè hoc stabulum paradus est, sed non voluptatis, nisi occultæ profus & sacræ.

Hunc paradisum plantaverat Dominus Deus, & in eo posuit hominem, Adamum alterum quem formaverat. Hoc stabulum est illud palatium regium, quod æterna Sapientia gloriosæ nativitatæ suæ condidit. Hoc stabulum ipso Salomone templo longè augustius & sanctius. Nam & hic verum est Propitiatorium Dominus Iesus; Quoniam ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Hic Candelabrum aureum cælestis, auctor septem Sacramentorum. Hic Arca, Virgo Dei Mater Beatissima. Hic loco Cherubim innumeri sunt Angeli.

Admirabundus Baruch ob imensitatem ætherei palatii, à O Israël, inquit, quàm magna est domus Dei, & ingens locus possessionis ejus! Magnus est, & non habet finem; excelsus & immensus. Si quis Nascentis Christi habitaculum inspiciat, contrarium dicit. Vertamus jam, & cantemus: O Israël quàm parva est Domus Dei, & exiguus locus possessionis ejus! Parvus est, & intra stabuli, imò & intra præsepiti fines continetur; humilis profectò & angustus.

Mater sancti Ignatii Loiole; Marina domo Baldenfis, claro genere nominèq; femina, cum hunc ipsum filium parvuriret, ingenti erga Natalem Domini affectu, in stabulum se deferri iussit, ut eò loci pareret, ubi Virgo Deum genuisset, nec enim meliore se loco dignam censebat in puerperio, quàm fuisset Mater Dei, quæ peperisset in stabulo. Hoc stabulum omnes regum turres despicit non mole aut artificio structuræ, sed divini partus sanctitate. Adrianus Imperat. contra Deum insanire aggressus, ut loci hujus religionem emoliretur, in eo statuum Adonidis erexit, ut in specu (cum Hieronymo loquimur) ubi Christus parvulus vaguisset, Veneris Amasius plangeretur. Fœdum nefas. Stetit hic Adonis centum & triginta annis (ea est Numinis patientia) ad Constantini ævum. Cujus mater Helena everfo Adonide, huic cavernæ magnificè templum inædificavit, & ad præsepe, quo reclinatus est Agnus Dei, aram struxit, ut ille ipse jugiter ibi offerretur Patri, ubi primitus illuxisset orbi. Hanc ipsam specum Constantinus aulae aliiq; regis ornamentis ita decoravit, ut istud speculum, mundi esset miraculum. Hic visendus ordo quadruplex columnarum è marmore. Ordines singulæ columnas quinquaginta arte & pretio admirandas exhibebant. His fornix opus vermiculatum nitēba-

tur, quod omnes ab orbe ad Christum nobiliores historas mirâ colorum & artificii varietate proponebat spectandas. Omne pavementum in marmore stratum, parietes alabastro vestiti, templi tectum è plumbo. Non habuit orbis huic templo æmulum. Hinc Salustianus Egrius aulus admovere sacrilegas manus, & velle suum Cayri palatium hac opulentia exornare. Sed prodigio coluber è pariete laqueato emergens ut aunt, affectati sceleris exordium turbavit.

O igitur felix stabulum inquilino tali habitatum vile mihi est aureum Neronis palatium, & vel ipsum Salomonis templum ad cryptam hanc collatum.

Quemadmodum verò Dominus & Magister ad beatias divertit, ita servi ejus & discipuli vilia non inviti subierunt hospitia. Beatus Petrus ad Simonē Coriarium; B. Marcus ad Anianum Sutorem diverterunt. Olim apud idololatrias sola Christianorum hospitia fuerunt carceres & ergastula. Quid superbe cinis spatiosas aedes, magnifica tibi quæris palatia? Dominus tuus propter te vilissimum habitat diversorium. Rex cæli spelæo pecudum hospitatur. Aut hic discemores, aut alium tibi quære Dominum, & aliud pro cælo habitaculum.

S. V. De tertio loco, in quo natus est Christus, seu, de præsepi.

Evangelii verba sunt: Et reclinauit eum in præsepio. Præsepe non fuit primus locus quem Christus natus attingit, sed vel speluncæ rude solum, ut contendit Barradius, vel manus & brachia Beatissimæ Virginis Servator primo contigit, ita tamen ut prius, quod credibile Angelorū famulatu fuerit susceptus, subinde in brachia divinæ Matris repositus, à maternis brachiis in præsepi collocatus. E lætentia Chrysofostomi, præsepe hoc lapideum, & in rupe excisum vel luteum fuit; ex aliorum mente ac consensu videtur fuisse ligneum. Servatur id Romæ hodieque in Mariæ majoris æde.

De hoc vilissimo Pueri divini lectulo vaticinatus Habacuc, Consideravi opera tua, inquit, & expavi; in medio duorum animalium cognosceris. Cui accedens Ilaia a Cognovit vos possessorem suum, ait, & asinus præsepe domini sui; Israël autem me cognovit, & populus non intellexit. Non igitur ob necessitatem solam & lectuli penuriam, sed etiam ob prædictiones istas ad Patris nutum præsepe amplexus est Cælestis Infans. Ad has canas Chr. Iostomus invitans, si homo es, inquit, panem comede; si animal es, ad præsepe accede. Hic cogita Christum verè cognitum inter duo animalia. Nimirum eum in stabulo nasceretur, inter duas pecudes; eum in monte Thabor transfiguraretur, inter duos Prophetas; eum in morte Golgothæ moreretur, inter duos latrones vitus est. Athanasius procul cogitationes mittens, Fortassis, inquit, ob illum asina pullum in castello solum, & Domino adductum Iesus in præsepio fuit reclinatus. Iobus olim interrogans & optans, Numquid rugiet onager, inquit, cum habuerit herbam; aut mugiet bos, cum ante præsepe plenum steterit; Quis mihi tribuat, ut cognoscam & inveniam illum, & veniam usque ad solum ejus? Verè jam illum invenire facillimum est, jam licet pervenire ut que ad Bethlehemiticum ejus solum. Quid exerras & lascivis onager? hic tibi herba ponitur, copiosum pabulum? quid calcitras & mugis taure? stas ante præsepe toto Deo plenum.

Hoc præsepe lectulus est florum pluvia infusus quem cælestis sponsa laudans, Lectulus noster, ait, stolidus. Hic ille Salomonis thronus est, etsi non pretiosus ebore, sed vili ligno, non vestitus auro sed feno, qui quidem duodecim aureos leones utrinque gradibus incumbentes non habet, de hoc ipso tamen præsepi potest verè affirmari, Non est factum tale opus nisi in uni-

Gen. c. 13. *Gen. c. 17. Gen. c. 22. 1. Ioh. c. 2. Vide Viagam in Apoc. c. 11. Cõment. 6. exegetico sect. 2. mihi pug. 459. ubi illustrata huc spectantia, a Baruch. c. 3. v. 24. 25.*

Post septem filios postremum anno 1501. Vita S. Ignatii iconibus adumbrata Rome, icon omnium primâ. Sed hic omnem fidem penes chalcographum esse jubemus, cum res gesta S. Ignatii nullam faciant huius facti mentem. b Hieron. ad Paulinum.

e De hie plura Nicol. Chrys. Radzivill. in suo thesoporic Hierosolymiano, Bartho-

in un-

in un-

in un-

in un-

in un-

in un-

in un-

in un-

in un-

in un-

in un-

in un-

in un-

in un-

in un-

in un-

in un-

in un-

in un-

in un-

in un-

in un-

in un-

in un-

in un-

in un-

in un-

in un-

in universis regnis. Nam humili hoc praeseptolo recubuit ille Dominus, cuius Salomon mediastinus & atriensis fuit famulus, etc. equorum curulum quadraginta millia praesepta, & duodecim millia equestrum habuerit. Hic verus ille Salomon, etc. ecce plus quam Salomon hic, qui e suo isthoc folio mundum univervum docet veram sapientiam, hoc est, paupertatis & humilitatis amorem. Hoc folium hoc praeseptolo Domini, quod choreae Angelorum cingebant, longè superat illum Salomonis lectulum, quem sexaginta fortes ex fortissimis Israel ambebant. Lectulus, in quo Salomon noster accubat, mens est humana, sed munda. Hic suaviter quiescit Rex ille, cuius deliciae sunt esse cum filiis hominum. De fortissimis huius lectuli custodibus vates Hebraeus canit: Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis; in manibus portabunt te. Ut gratum hunc lectulum omni iure occuparet Puffo Coelestis, prius collocari voluit in duro lectulo praeseptis.

Has ego Domini cunas longissimè præterierim illi Salomonis ferculo de lignis Libani factis, quod columnas habuit argentæas, reclinatorum aureum, ascensum purpureum. O Domini praeseptis palea, o semel straminis culmi & stipulae rosae & liliis omnique florum familia praestantiores! aurum obryzum & recostum ad has stipulas lutum est.

a Funebrem Regis Asa lectum aromatibus & unguentis plenum pigmentariorum arte confectum considero, & confero eum hoc lectulo tui Domini inter factores strato.

b Otho Imperator Romualdi cellulam non tantum subire, sed etiam in Romualdi paupere rigidòque lectulo jacere voluit. Res magnè in vili lecticulà Cæsar Romanus, sed longè quàm major in praesepti Deus.

Franciscus Assisius cum super mensam legi audisset illud, Reclinavit cum in praeseptio, quia non erat ei locus in diversorio, mox mensa relicta surgens & hami confidens. Numquid ego, inquit, hominum vilissimus, peccatis plenus, inutilis servus ad mensam sessitabo, cum Dei mater in stabulo, cum mundi Dominus in praeseptio paupertatem & patientiam nos doceant? Ita abjectus in terram non sine gemitu, mendicatum panem comedit.

Eant nunc & inhierat struendis opibus vani mortales; dilateat philacteria sua & magnificient fibrias; amant primos recubitus & primas cathedras. Hoc sibi solum, recubitum hunc imum, hanc cathedram elegit Dei filius. Post certos annos in altiore quidem, sed simul humiliorè cathedrâ docturus.

CAPUT IV.

De ipso partu divino, deque Christi Domini parentibus.

DE figuris, de tempore, de loco Christi Nasciturum diximus. Ab ordine jam ducimur, ut de partu ipso & parentibus dicamus.

§. I. De verbis Lucae: Et peperit filium suum primogenitum.

Obstupescendum mysterium, Virginis partum beatus Lucas memorat his unis voculis: Et peperit filium suum primogenitum. Peperit, sed modo admirabili & planè novo, & quem ipsa obtupescat Natura. Peperit ergo sine gemitu, sine dolore, qui in aliis parturientibus semper maximus, ob illam impreca-tionem divinam: Multiplicabo erimmas tuas, & coeceptus tuos; in dolore paries filios. Rectè beatissima Virgo sine dolore peperit, quia ubi voluptas, inquit Nyssenus, partum non ansecit, neque dolor subscurus est. Verum quos

Tom. II.

A in partu dolores effugit, ait Damascenus, Passionis tempore sustinuit.

Peperit Virgo divina sine ullis omnino fordibus, neque enim secundas emisit, neque sanguinem, qui eas solet sequi, effudit. Purissimus fuit hic partus, qui & tantam filii dignitatem & puritatem matris deceret. Id Gregorius Nyssenus indicans Quod ex muliere, inquit, nascitur, humilitatem redolens, quod vero ex Virgine, hominem transcendit: huius jucunda portatio, partus facilis & cum gaudio, absque corruptela Nativitas. Omnis proles matris suae ante partum oneri est, in partu dolori, post partum cura ac labori. Christus suae Matri, antequam nasceretur, magno levamento, natus, maximo gaudio; post Nativitatem, inexplicabili fuit solatio in omni labore ac dolore.

Sine fordibus, Plinius sexcentis locis secundas vocat, alii secumadas, Christum matris suae inexplicabili fuit solatio Non desit esse Virgo.

Peperit Virgo divina, nec Virgo esse deluit. Et uti Christus januis clavis ad discipulos ingressus, & obsecrato tumultu egressus est, ita & Beatissima Virgine visceribus, tamquam per hortu oclusum, prodit, clauso matris utero. Fo. tasse ab Angelis, quod supra demonstratum est, exceptus, & in matris brachia repositus. Quod D. Leo confirmans, Non hic cogitur, s. Leo ser. 2. inquit, parturientis conditio, sed nascentis arduum. Venit enim Dominus Iesus & Christus contagia nostra auferre, non perperit, nec succumbere vitis, sed mederi. Propter quod oportuit ut novo nasceretur ordine, qui novam impollute sinceritatis gratiam humanis corporibus inferebat.

Christus matris suae inexplicabili fuit solatio Non desit esse Virgo.

Hic disertissimè Gregorius, Fides, inquit, non habet meritum, cui humana ratio praesens experimentum. Haec ipsa Redemptoris nostri opera, quae ex semetipsis comprehendere nequaquam possunt, ex alia eius operatione pensanda sunt, ut rebus mirabilibus fidem praedant facta mirabiliora. Illud enim corpus Domini intravit ad discipulos januis clausis, quod videlicet ad humanos oculos per Nativitatem suam clauso exiit utero Virginis. Quid ergo mirum, si clausis januis post resurrectionem suam, in aeternum jam victurus intravit, qui moriturus veniens non aperto Virginis utero exiit? Virgo igitur ante partum, in ipso partu, & post partum permanens, quod prodigiolo triplici lilio commonstratum, in rebus gestis beati Aegidii memorat notus Divorum encomiastes. Sed ego arcanum Virginei partus reverenti potius silentio quàm dictioe nimis impari venerabor. Iacobus Sannazarius elegans Poeta, Virginis partum poemate non admodum longo, sed terfo coluit. Verum in eo elaborando ipsos viginti annos consumpsit. Quid propterea calamus de tanto mysterio dignum eloquatur impolito stylo? Ergo hic ego fileo, & ad alia transeo.

Greg. Hom. 26. in Evom.

§. II. De verbis Ioannis: Et Verbum caro factum est.

Anctus Ioannes Apostolus, inquit Augustinus, non immerito secundum intelligentiam spiritalem aquila comparatus, alius multoque sublimius aliis tribus crexit predicatione suam, & in ejus erectione etiam corda nostra erigi voluit. Nam ceteri tres Evangelistae, cum Domino tanquam cum homine in terra ambulabant, de Divinitate eius pauca dixerunt: istum postolus autem, quasi pignerit in terra ambulare, sicut ipso exordio sui sermonis innotuit, crexit se, non solum super terram, & super omnem ambitum aeris & caeli, sed super omnem etiam exercitum Angelorum, omnemque constitutionem invisibilem potestatum; & pervenit ad eam, per quem facta sunt omnia, dicendo: In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Hinc tanta sublimitati principii etiam congrua predicavit, & de Domini Divinitate, quomodo nullus alius est locutus, hoc ructabat quod viberat.

Aug. tom. 9. tract. 36 in Ioan. initio mibi p. 113. Cur S. Ioannes Ap. postolus Aquila est comparatus.

Erat aeternum Verbum in celsissimo sinu Patris, quod humi repens homo ascendere non valebat; quid non valebat homo ascendere, incarnatum Verbum usque ad praeseptum brutarum animalium.

Aug. to. 9. tract. 1. in Ioan. initio m. p. 3. & 4.

Da 3